

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет/інститут іноземних мов

Кафедра французької філології

силабус навчальної дисципліни

ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Французька мова і література, англійська мова, переклад»

Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька
Галузь знань	03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Художній переклад
Викладач (-і)	Білас Андрій Андрійович
Контактний телефон викладача	0957040089
Е-mail викладача	bilas.andriy@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	щовівторка, о 15.00 год., ауд. 821 або на платформі zoom за лінком: https://zoom.us/j/2723886639?pwd=RIprQ0xiclFvcnZabUjBd3doWmh2dz09
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні поняття, традиційні й новітні теорії, концепції, актуальні проблеми перекладознавства у галузі художнього перекладу, система тактик і прийомів для реалізації глобальних і локальних стратегій художнього перекладу та розв'язання труднощів на лексичному, граматичному та ін. рівнях, концепції аналізу та інтерпретації художнього тексту різних жанрів. Зміст навчання включає виконання письмових перекладів художніх текстів з французької мови українською і навпаки. Курс спрямований на розвиток теоретичних знань у галузі художнього перекладу, умінь і навичок їх відповідального й творчого використання в науковій та професійній діяльності, критичної оцінки отриманих результатів, ідентифікації та пропонування шляхів розв'язання проблем.</p> <p>Ключові терміни: художній текст, літературний жанр, художній стиль, стратегія, тактика, прийом, одомашнення, очуження, міжкультурне посередництво, транскреація, інтерпретація, переінтерпретація, інтертекстуальність, контекст, слова-реалії, ідіоматика, метафора, асиметрія.</p> <p>Методи навчання: інтерактивна лекція, дискусії, презентації, групова робота, індивідуальна робота, самостійна робота.</p> <p>Методи контролю: тестування, письмова робота, усний та письмовий відгук на виконані завдання.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета: Формування загальних та фахових компетентностей для виконання професійних завдань та обов'язків освітнього, міжкультурного, науково-дослідницького та інноваційного характеру в галузі художнього перекладу: забезпечення студентів, які вивчають французьку мову як основну іноземну, знаннями теоретичних основ перекладу художнього тексту та формування навичок виконання літературного адекватного перекладу фрагментів прозового, поетичного та драматургічного текстів першотвору, що підвищить їх загальнокультурний рівень, збагатить словниковий запас відповідною термінологією, сприятиме формуванню соціокультурної, соціолінгвістичної та міжкультурної компетенції, позитивно вплине на оволодіння ними усним і писемним французьким мовленням.</p> <p>Цілі: підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні задачі і проблеми, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог, у діяльності, пов'язаній з перекладом текстів різних жанрів і стилів; розширення знань студентів із загального до професійного рівня зі сучасним станом дослідження проблем перекладу художніх текстів та з основними етапами розвитку мистецтва художнього перекладу; розвиток навичок практичного підходу до методичних</p>	

та теоретичних положень робіт закордонних та вітчизняних лінгвістів-перекладачів; розвиток у студентів здатності робити самостійні висновки з спостережень за процесом перекладу творів художньої літератури; ознайомлення з основними особливостями перекладу художніх творів, а також розвиток навичок філологічного аналізу перекладів у зіставленні з першотворами; ознайомлення студентів із об'єктивними та суб'єктивними чинниками перекладу художніх творів, із актуальними проблемами художнього перекладу та його теорії; формування практичних вмінь, які вони зможуть застосувати в професійній діяльності перекладача у франко-українському міжмовному просторі.

4. Програмні компетентності

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 5. Здатність працювати в команді та автономно.
- ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- ЗК 11. Здатність проведення досліджень на належному рівні;
- ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності:

- ФК 2. Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.
- ФК 3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.
- ФК 5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їхніх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.
- ФК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.
- ФК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

5. Програмні результати навчання

- ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату, організації успішної комунікації, здійснення фахового перекладу.
- ПРН 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів.
- ПРН 13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцем, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.
- ПРН 14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.
- ПРН 15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		12 год.		
практичні заняття		18 год.		
самостійна робота		60 год.		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
3	035 Філологія Спеціалізація 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька	2	вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		Кількість годин		
		Лекції	Практичні і заняття	Самостійна робота
Тема 1. <i>Художній переклад у сучасних перекладацьких дослідженнях.</i> Поняття про художній переклад. Види та типи перекладу. Культурологічні й прагматичні аспекти перекладу художніх текстів.		2		2
Тема 2 . <i>Теорії та критика художнього перекладу.</i> Загальна теорія художнього перекладу. Часткові теорії перекладу (аспектна, денотативна, трансформаційна, функціональної еквівалентності). Літературний переклад versus інтерпретативний переклад у художньому стилі. Критика художнього перекладу, літературознавча критика перекладу. З історії становлення художньої перекладацької діяльності.		2		2
Тема 3. <i>Проблеми літературного перекладу.</i> Функції перекладу. Комунікативна, когнітивна та креативна функції перекладу. Націєтворча функція перекладу.		2		3
Тема 4. <i>Переклад прозових творів.</i> Відтворення жанрових особливостей у перекладі. Збереження структури твору. Поняття одомашнення та очуження у перекладі. Поняття прийому, стратегії, методу та тактики перекладу.		2		5
Тема 5. <i>Особливості поетичного перекладу.</i> Ознаки віршованих творів з точки зору силабо-ритмічної та метричної організації. Лексика поетичного тексту з погляду стилістичної стратифікації словника: поетизми, ліризми, урочиста та церемоніальна лексика, архаїзми, фольклоризми, просторіччя та діалектизми, авторські оказіоналізми. Проблема пошуку відповідників для збереження стилістичного реєстру віршованого художнього твору. Фонографічні засоби увиразнення змісту поетичного першотвору: графон, асонанс, евфемія, алітерація.		2	2	6
Тема 6. <i>Переклад драматичного твору</i> Види драматургічних творів. Фактори, що зумовлюють труднощі адекватного відтворення смислу		2	2	6

<p>драматургічного твору при перекладі. Лексичні, морфологічні, синтаксичні особливості перекладу драматургічних творів.</p> <p>Тема 7. <i>Художній переклад як процес.</i> Художній переклад у системі типів та видів перекладу. Етапи процесу виконання перекладу. Редагування перекладу.</p> <p>Тема 8. <i>Лексичні проблеми художнього перекладу.</i> Реалії як перекладознавча категорія. Поняття про реалії. Класифікація реалій. Прийоми перекладу реалій. Відтворення власних назв, авторських неологізмів та okazіоналізмів, стилістично маркованої лексики, етно-фразеологізмів та усталених виразів, семантичного потенціалу синонімів.</p> <p>Тема 9. <i>Переклад прозових творів: досвід, приклади, контрастивний аналіз.</i> Відтворення лексико-стилістичних засобів та прийомів увиразнення змісту: метафори, метонімії, синекдохи, епітетів, гри слів, каламбурів, гіпербола, оксюмору, художнього порівняння, літоти, антитези, парафраз.</p> <p>Тема 10. <i>Роль перекладача в процесі перекладу художнього твору.</i> Перекладацькі стратегії та рішення. Поняття про перекладацьку стратегію: доместикація/одомашнення; форенізація/очуження; Чинники, які впливають на прийняття перекладацьких рішень.</p> <p>Тема 11. <i>Нестандартне мовлення як компонент сучасного художнього тексту та проблеми його перекладу.</i> Лінгвостилістичні особливості французького розмовного мовлення. Словотвірні особливості французьких колоквіалізмів як об'єкт перекладу. Кодові арготичні підсистеми. Переклад структурно маркованих одиниць французького розмовного мовлення. Відтворення метафоричної та метонімічної природи розмовної лексики. Полісемантичні колоквіалізми у перекладі. Переклад розмовних фразеологізмів.</p> <p>Тема 12. <i>Тенденції та стратегії перекладу розмовного компонента художнього твору.</i> Операційний інструментарій перекладу французької розмовної лексики. Функціональний підхід до перекладу французької зниженої розмовної лексики. Стандартизація французького розмовного мовлення як проблема художнього перекладу. Адаптивна стратегія у відтворенні соціально-комунікативних особливостей французьких розмовних лексем. Компенсація як спосіб досягнення адекватності у перекладі стилістично знижених висловлень</p>	2	6	
	2	6	
	2	6	
	2	6	
	2	6	
	2	6	
Загалом	12	18	60
7. Система оцінювання навчальної дисципліни			

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання навчальної дисципліни відбувається відповідно до регламентованих університетом критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів. Після завершення курсу студенти отримують залік за аудиторну роботу та підсумковий контроль. Підсумковий контроль відбувається у формі тестування та виконання письмового перекладу. Максимальна кількість балів за залік – 100 балів.
Вимоги до письмової роботи	<p>Підсумкова контрольна робота – тестові завдання, які охоплюють матеріал курсу. Підсумкове тестування базується на матеріалі, розглянутому на всіх лекціях та практичних заняттях. Контрольне тестування проводиться на платформі d-learn.pro і оцінюється у 100 балів.</p> <p>Тест складається з 25 завдань формату «множинний вибір», виконання яких демонструє рівень теоретичних знань та сформованості у студентів соціокультурної та соціолінгвістичної компетенції. Правильний варіант відповіді оцінюється в 1 бал. Виправлений з неправильної на правильну – 0,5 бала. Нерозбірливо написана, невірна відповідь, її відсутність – 0 балів.</p> <p>Підсумковий контрольний переклад передбачає виконання перекладу двох уривків художнього тексту з української мови французькою та навпаки (максимальна оцінка – 100 балів).</p>
Практичні заняття	<p>Робота на практичних заняттях упродовж семестру оцінюється за 100-бальною шкалою. Максимальна кількість балів за практичні заняття – 100 балів, що розраховуються як середнє арифметичне усіх занять.</p> <p>Тестові завдання формату «множинний вибір», які мають на меті перевірити рівень теоретичних знань з теми практичного заняття.</p> <p>Усне опитування з теми практичного заняття; Дискусія з питань практичного заняття</p> <p>Усне опитування реалізує поточний облік успішності студентів на основі чотирибальної шкали оцінок за виконання того чи іншого виду завдання. Так, 5 балів студент отримує за вичерпну відповідь з теоретичного питання, яке розглядається, за умови її оформлення відповідно до норм усного французького мовлення.</p> <p>4 бали – за повну відповідь, проте з однією-двома змістовими неточностями, незначною кількістю мовних помилок.</p> <p>3 бали – за неповну відповідь, або таку, що містить ряд змістових неточностей і незначну кількість мовних помилок.</p> <p>2 бали – за часткову, з грубими змістовими недоліками відповідь, або за її невідповідність питанню чи відсутність взагалі; відповідь, що містить значну кількість помилок, які порушують акт комунікації, унеможливають розуміння змісту висловленого.</p>

	Тестові завдання: 5/10 завдань формату «множинний вибір», виконання яких передбачає вибір правильного варіанту відповіді на питання теми, що розглядається на практичному занятті. Правильний варіант відповіді оцінюється в 1 бал. Виправлений з неправильного на правильний – 0,5 бала. Нерозбірливо написана, невірна відповідь, її відсутність – 0 балів.
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік. Форма здачі – комбінована.

8. Політика навчальної дисципліни

Курс читається французько та українською мовами.

Максимальна сума балів, яка присвоюється студентів/студентці за курс, становить 100 балів, яка є середньоарифметичною сумою балів за аудиторну роботу, підсумкове тестування та підсумкову контрольну роботу (переклад).

При виставленні заліку (максимум 100 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані під час аудиторних занять (за участь в обговоренні теоретичного матеріалу й виконаних перекладів), а також бали за підсумкові види контролю. Не допускається користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими пристроями під час опитування та проходження тестування, а також використання машинного перекладу та штучного інтелекту для виконання письмових завдань. Студенти мають право відпрацювати пропущені практичні заняття в письмовій формі.

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням підсумкового тестування в системі дистанційного навчання d-learn.pro, виконанням письмових завдань (перекладів) та підсумкового контрольного перекладу відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-individ.-grafik.pdf>

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з лінгвістики на платформах Coursera, Udemu, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

Студенти, які не набрали 50 балів за відомістю №1, мають право перескласти залік за відомістю № 2.

На консультаціях викладача студенти мають можливість отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до практичних занять та при виконанні письмових робіт.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати фідбек щодо якості викладання дисципліни <https://forms.gle/iYthEoZE2Z6ntWUcA>

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за покликанням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти». Ознайомитися із положенням можна за покликанням: [https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні документи/polozhenja/](https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні_документи/polozhenja/)

9 Рекомендована література

Основна:

1. Чередниченко О.І. Переклад. Культура. Ідентичність. Київ : Заславський О. Ю., 2017. 223 с.
2. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. – К.: «Факт», 2006.
3. Чередниченко О. Про мову і переклад. – К.: «Либідь», 2007.
4. Зорівчак Р. «Боліти болем слова нашого». Поради мовознавця. – Тернопіль: «Мандрівець», 2008.
5. Єрмоленко С., Русанівський В. Літературна мова і художній переклад. Культура слова. 2018. №89. С. 107-119. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/180156/12-Yermolenko.pdf?sequence=1>
6. Ребрій О.В. Сучасні концепції творчості у перекладі. Харків: Вид-во ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. 376 с

Додаткова:

1. Некряч Т.Є. Муки і радощі драматичного перекладу. Од слова путь верстаючи й до слова. Збірник на пошану Р.П.Зорівчак. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008. С. 108–126.
2. Некряч Т.Є., Чала Ю.П. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів. Навчальний посібник. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. – 200 с.
3. Bilas A. Psycholinguistic Aspect of Phonetic and Orthographic Means of French Colloquial Speech in Ukrainian Translation. PSYCHOLINGUISTICS, 27(2), 2020, P.71-89. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-27-2-71-89> .
4. Bilas Andriy. Rendering Function Features of the French Colloquial Interrogative Constructions in Ukrainian Fiction Translation. Advanced Education, Issue 12, 2019, P. 188-195, doi: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.139167> .
5. Bilas Andriy. Translation of non-standard units in the French-Ukrainian literary area. Romanica Cracoviensia, Volume 18, Number 3, 2018, P. 115-123, doi: <https://doi.org/10.4467/20843917RC.18.013.9585>.

Викладач Білас А.А.